

Hur konstruerar media bilden av ungdomar?

- en diskursanalys av hur ett urval tidningsartiklar beskriver ungdomar

Författare: Alexander Akterin
(Alexander.Akterin.4193@student.uu.se)
Handledare: Karin Barron

Innehåll

Sammanfattning.....	3
1. Inledning.....	4
1.1 Bakgrund.....	4
1.2 Frågeställning.....	6
2. Tidigare forskning och teori.....	6
2.1 Zardo och Geldens.....	6
2.2 Synen på ungdomar genom historien – ”Allt blir värre och värre” eller ”Aldrig så bra som nu”?.....	7
2.3 Media och diskursen om ungdomen.....	9
2.4 Sociala fält Bourdieu.....	10
2.5 Journalistikens fält.....	10
3. Metod.....	12
3.1 Diskursanalys.....	12
3.2 Kritisk diskursanalys.....	13
3.3 Tillvägagångssätt.....	15
4 Resultat.....	16
4.1 Lata ungdomar.....	16
4.2 Ungdomars orimlig krav.....	19
4.3 Etniskt svenska och andra ungdomar.....	23
4.4 Tv-spel som alternativ.....	24
4.5 Mot-diskurs.....	26
5. Diskussion.....	28
5.1 Bilden av ungdomar.....	28
5.2 Vilka hörs?.....	28
5.3 Texternas produktionsvillkor: journalistikens fält.....	29
5.4 Teorin om Icke händelser.....	30
5.5 Alternativ som konkurrerar.....	30
5.6 Analys av mot-diskurs.....	31
5.7 Möjliga användningsområden.....	31
5.8 Förslag till framtida forskning.....	31
Referenslista.....	33
Bilaga 1; artiklar.....	33

Sammanfattning

Syftet med detta arbete är att undersöka hur de största rikstäckande dags- och kvällstidningarna beskriver ungdomar. Exempel på diskussioner i offentligheten som beskriver ungdomsgrupper och tillskriver dem egenskaper återfinns genom hela det skrivna ordets historia. I min undersökning vill jag anknyta till tidigare forskning inom området genom att undersöka ett aktuellt material från 2008 och framåt. Detta för att sedan jämföra med forskning kring hur media beskrivit ungdomar under 1900-talet. Materialet består av ett antal texter som ursprungligen publicerats i kvällstidningar och dagstidningar. Jag kommer att bearbeta materialet med hjälp av diskursanalys. Artiklarnas produktionsvillkor undersöks med hjälp av Bourdieus fältteori. Min analys pekar på att de ekonomiska villkoren tydligt präglar urvalet av material som tidningarna publicerar. Ett generationssystem präglar texterna som jag har undersökt. Beroende på vilket årtionde en människa är född i tillskrivs individen medlemskap i ett kollektiv. Tidningarna publicerar artiklar som beskriver kollektivets olika gemensamma egenskaper. Ungdomarna beskrivs som lata och bortskämda. Ungdomsarbetslöshet förklaras med att ungdomarna är lata och har för höga krav. Motdiskursen beskriver istället ungdomarna som engagerade och samhällskritiska. Några av artiklarna beskriver etniskt svenska ungdomar som särskilt icke-arbetsamma. Utlandsfödda presenteras av dessa artiklar istället som en lösning på problemen med arbetslöshet. Resultatet av undersökningen kommer bland annat att jämföras med Lars B Olssons teorier och tidigare forskning. Undersökningen visar att den bild av ungdomar som produceras är utformade på ett sätt som överensstämmer med den historiska bild som den tidigare forskningen presenterar.

1. Inledning

I det här arbetet kommer jag med hjälp av diskursanalys beskriva hur ungdomar framställs i media. Artiklarna som ingår i mitt empiriska material beskriver en ny generation som anträder vuxenlivet. I artiklarna beskrivs den nya generationen av tidningsskribenterna som 80- och 90-talister och ibland bara som ungdomar eller generation Y alternativt X. I mitt arbete kommer jag att använda ordet ungdomar som samlingsbegrepp för unga som beskrivs som avvikande från vuxenvärlden på grund av ålder eller generationstillhörighet. Materialet som kommer att användas består av tidningsartiklar från några av det största rikstäckande tidningarna. Det insamlade materialet kommer att analyseras med hjälp av diskursanalys. Jag kommer använda Bourdieus teori om sociala fält för att förstå de produktionsvillkor som präglar artiklarna. Resultaten kommer sedan att jämföras med Ohlsson och Svärds tidigare forskning om hur ungdomar beskrivs i media. Samt även med Zardo och Geldens forskningsrapport avseende ungdomsdebatten internationellt och i Australien.

1.1 Bakgrund

Diskussionen om ungdomar är en ständigt pågående process. Olika generationer skapas som grupper och tillskrivs egenskaper. Ett tydligt mönster är att de yngre generationerna ofta tillskrivs negativa egenskaper. Något som citatet nedan kan exemplifiera.

"Vår ungdom älskar ingenting annat än lyxen och lättjan. Unga människor uppför sig sämre än någonsin tidigare. De föraktar varje auktoritet och hyser ingen respekt för åldern. Vår tids barn har blivit tyranner över oss."-Sokrates 400 år f.kr.

Även 400 år före Kristus fanns det till synes en diskurs om att ungdomen på olika sätt misslyckades med att leva upp till de äldres förväntningar. Ungdomarna prioriterar lättjan före annat t.ex. förvärvsarbete.

Temat är liknande när en statlig offentlig utredning uttalar sig under 1940-talet.

”Med stigande oro får vi dagligen bevittna, hur det alltmer tilltagande nöjeslivet och den samtidigt starkt ökande ungdomsbrottsligheten hotar att leda till katastrof för hela vårt folk” (SOU 1945: 22 Sid 338)

Nöjeslivet och lättjan uppfattas även här som ett problem. Under historiens gång kan man se hur ungdomar skapas som grupp och tillskrivs olika egenskaper. Ofta beskrivs de som icke arbetsamma och som alltför intresserade av nöjen. Diskussionen om ungdomar har i modern tid utifrån vad jag kunna finna lämnat de offentliga utredningarnas kontext men förs nu i stället bland annat i kvällstidningar.

”Dagens ungdomar är helt enkelt förbannat lata och bortskämda.” – Bert Karlsson i Aftonbladet 10-08-19.

Lyxen, nöjeslivet och latheten har i skrivande stund enligt min mening inte orsakat den katastrof som 40-talets SOU varnar för. Istället har vår BNP ökat, den relativa levnadstandaren höjts och andelen högskoleutbildade blivit fler. Det finns alltså enligt min subjektiva uppfattning skäl till att kritiskt granska det historiska mönster som tillskriver ungdomar egenskaper som om de vore ett kollektiv. Den processen pågår fortfarande som citatet ovan illustrerar. Ett tydligt exempel på processen hittas i det journalistiska fältet. I min undersökning vill jag undersöka hur fältet beskriver eller tillskriver ungdomar egenskaper.

1.2 Syfte

Syftet med undersökningen är att öka kunskapen om bilden av ungdomar, samt hur denna bild skapas och uttrycks i media. Det gör det lättare att förhålla sig till och värdera olika diskurser om ungdomar. Enligt Lars B Ohlssons forskning påverkar medias rapportering olika myndigheters agerande i förhållande till ungdomar, något som jag kommer redogöra närmare för i nästa kapitel. Det blir på grund av ovanstående förhållande särskilt relevant för samhället att dess kunskapsproducerande agent, universitetet ökar förståelsen för den process som skapar diskurser om ungdomar. Sammanfattningsvis menar jag att det är viktigt att förstå hur bilden av ungdomar ser ut och blir till om man i ett senare skede vill värdera eller ompröva bilden.

1.2 Frågeställning

Vilka egenskaper tillskrivs ungdomar i dags- och kvällstidningar mellan åren 2008 och 2012?

Hur kan man förstå tidningarnas diskursiva produktion avseende ungdomar med hjälp av diskursanalys samt ett urval av tidigare forskning och teorier?

2. Tidigare forskning och teori

2.1 Zardo och Geldens

De australiensiska sociologerna Pauline Zardo och Paula Geldens har i sin forskningsrapport "Discourses of 'Generation Y': Where are the Sociologists?" undersökt vilka som beskriver och diskuterar ungdomar. De har i sin rapport undersökt internationell forskning via webbsidor så som Google Scholar men också olika Australienska tidningar och annan media. Deras forskning visar en enad bild som konstrueras av en ungdomsgeneration. Bilden ifrågasätts eller nyanseras inte särskilt ofta av vetenskapliga källor. Media beskriver ungdomar som en enad agens i besittning av olika egenskaper. Ungdomarna beskrivs som normlösa och irriterande. De har ingen respekt för sina chefer och är egoistiska. Enligt några av artiklarna kräver till och med ungdomar en ny sorts ledarskap som är särskilt anpassade

efter generationen. Det finns också viktiga ekonomiska intressen i diskursen om ungdomar. Genom reklam skapar en generation med särskilda egenskaper och sedan anpassar man sin produkt efter generationen. Enligt författarna finns det ytterst lite sociologisk forskning kring den diskursiva produktionen kopplat till ungdomar. Detta menar författarna är ett problem eftersom allmänheten då förpassas till medias onyanserade bild av ungdomar. Författarna menar att sociologer måste bestämma sig för om man vill låta skribenter, som ofta har en bakgrund i näringslivet eller reklambranschen, oemotsagda saluföra sin åsikt. Alternativt får de själva ge sig in i fältet och nyansera diskursen (Zardo och Geldens 2009, sid1-12).

2.2 Synen på ungdomar genom historien – "Allt blir värre och värre" eller "Aldrig så bra som nu"?

Ohlsson och Svärd skriver i sin bok "Ungdomar som samhällsproblem" att vi idag inte vet så mycket om hur bilden av ungdomar i allmänhet konstruerats genom historien. Detta eftersom ungdomar inte på samma sätt som idag kategoriserades som en särskild grupp, skild från de äldre innan 1800-talet. Under nämnda århundrade etablerades den breda folkskolan. För första gången gick stora delar av en framväxande generation i en enhetlig skolform. Att flera barn gick i skolan förstärkte och etablerade barn och ungdomar som en separat kategori skild från vuxna. När de unga flyttades till skolan, flyttade deras problem även in i offentligheten. Det var alltså först när ungdomen började kategoriseras som ett särskilt tillstånd som ungdomsproblemen uppstod (Ohlsson och Svärd, 1994, sid, 23- 24).

Enligt författarna har forskning identifierat två kategorier av ungdomsproblem. Den ena benämns som destruktivitetfokuserad, i denna kategori placeras de ungdomsproblem som ofta har en våldsam natur till exempel vandalism eller rån. Fenomen tillhörande den kategorin är allmänt accepterade som problem. Detta innebär bland annat att offentlig statistik förs över brottslighet och att den individuella gärningsmannen kan drabbas av juridiska konsekvenser. Den andra kategorin benämns som normfokuserade. I denna kategori hittas företeelser som bryter mot samhällets normer. Som t.ex. att ungdomarna skulle titta för mycket på tv. Den här kategorin av problem är ofta svårare att överblicka. På grund av att de inte är lika allmänt accepterade som problem. Således förs inte lika noggranna register över hur många som överträder dessa normer, även om forskning kan förekomma om t.ex. tv-vanor (Ibid, sid,16-17).

Författarna redogör också för att ungdomsproblemen har varit mest omtalade i tider då den kollektiva identiteten varit hotad. Exempel på det är under ett krig eller en kris. En möjlig förklaring är att diskussionen om ungdomsproblem blir ett sätt för vuxensamhället att etablera gränser mellan det acceptabla och det icke-acceptabla under instabila perioder. Under t.ex. en finansiell kris minskar förtroendet för redan etablerade normer och gränser, enligt teorin så ökar då behovet av att återförtydliga gränsen för det acceptabla och icke acceptabla genom att kritisera ungdomarna (Ibid, sid, 23).

Under 1900-talets industrialisering så antar ungdomskulturen en urban form. Gatugång blir ett av de problem som vuxenvärlden beskriver under hela 1900-talet. Media beskriver förekomsten av kravaller och annan brottslighet (Ohlsson och Svärd 1994, sid 26-29). En del av dessa händelser beskrivs enligt Ohlsson på ett sätt som är anpassat till de förväntningar som finns på ungdomar. Media kan t.ex. beskriva en situation då många ungdomar möts som upplopps liknande. Detta utan att något egentligt upplopp förekom. (Ohlsson,1997 sid 42-43).

Ohlsson och Svärd beskriver en tydlig diskurs som funnits under 1900-talet. De benämner diskursen "allt-blir-värre-och-värre". Olika offentliga utredningar beskriver problemet. 1945 varnar en statlig offentlig utredning för att nöjesliv och brottslighet bland ungdomar hotar att leda till katastrof. Ett annat exempel är då en liberal riksdagsledamot motionerar till riksdagen, i sin motion varnar han för ett moraliskt förfall som med början hos ungdomarna enligt riksdagsmannen kommer spridas till samhället i övrigt.

På 1980-talet skriver en tidning att ungdomsgång jagar som vargar i natten med knivar och tillhyggen. En mot-diskurs beskrivs också som närvarande av författarna. Andra debattörer levererar gensvar. T.ex. skriver en socialdemokratisk ungdomspolitiker under 1940-talet att "det moderna Sverige har nämligen en strålande ungdom". En annan författare påtalar under 1990-talet att ungdomar som grupp faktiskt inte har så stora möjligheter att försvara sig mot påhopp. Mot-diskursen benämner författarna som "aldrig så bra som nu" (Ohlsson och Svärd 1994, sid 52-53).

Med början i folkskolan på 1800-talet har samhället försökt stävja ungdomsproblemen med regler och lagar. Detta blir sedan ett mönster som går att följa genom historien. Som exempel på det kan man ta den så kallade raggparagrafen på 1960-talet som användes för

att få bukt med dåtidens ungdomsproblem (Ohlsson och Svärd 1994, sid 58-63). Man har även erbjudit alternativa fritidssysselsättningar och andra förebyggande åtgärder för att förebygga ungdomsproblemen (Ibid, sid 76-79).

2.3 Media och diskursen om ungdomen

Lars B Ohlsson beskriver i sin avhandling media som en viktig aktör i att skapa bilden av ungdomen. På den massmediala arenan skapas ungdomsproblemen. Ett ungdomsproblem kan enligt Olsson vara när ungdomars normer avviker från vuxenväldens. Han menar också att media konstruerar problem genom så kallade icke-problem. Som tidigare nämnts kan media enligt författaren beskriva en situation då många ungdomar samlas, t.ex. en festival, som bråkig utan att det finns fog för påståendet. När de förväntade ungdomsproblemen inte uppstår så inleds en normaliseringsprocess. Detta sker genom att man bekräftar det förväntade beteendet samtidigt som man också reserverar sig mot att det skulle ha förekommit. Som exempel beskriver Ohlsson ett överfall mot en butiksägare: "Något vapen har inte setts men polisen utesluter inte att de fanns". Media har nu skapat en icke-händelse genom att antyda att ett vapen finns, men samtidigt antyda att det kanske inte finns. (Ohlsson, 1997, sid, 42-43).

När media sedan skapat en icke-händelse kan det aktivera andra aktörer som t.ex. myndigheter att agera (Ohlsson, 1997, sid 205) Tillståndet då olika aktörer aktiveras beskriver Ohlsson som moralpanik. Moralpaniken grundar sig ofta i det sociala eller ekonomiska livet. Den uppstår ofta då ett hot riktas mot bestående värden och intressen. Hotet behöver inte alltid vara förankrat i verkligheten utan är ofta konstruerat (Ohlsson, 1997, sid 43-45).

Ohlsson utgår i sin avhandling ifrån exempel kopplade till våld och kriminalitet som ungdomsproblem. I min uppsats tänker jag använda hans forskning för att förstå det problem som mitt material beskriver.

2.4 Sociala fält Bourdieu

Sociologen Pierre Bourdieu undersökte hur människor konkurrerar om begränsade tillgångar. Ett viktigt begrepp i Bourdieus vokabulär var habitus. Lite förenklat kan man beskriva habitus som ett handlingsmönster som förekommer inom ett visst fält. Individen både formas och formar det aktuella habitus som den agerar inom (Giddens, 2006, sid 121).

Enligt Bourdieus teori kan man dela in samhället i ett antal olika fält. Exempel på sådana fält kan vara journalistfältet eller skolfältet. I varje fält finns ett antal värderingar och en hierarki som nya medlemmar socialiseras in i. Fälten har också en uppsättning spelregler som styr verksamheten inom fältet. Inom ett fält förekommer ofta en kamp mellan de som vill in i fältet och de som redan är etablerade eller mellan andra grupper med olika intressen. En förutsättning för att fältet ska existera är enligt Bourdieu att aktörerna som befolkar fältet i huvudsak är beredda att agera i linje med fältets regler. Samtidigt är strukturerna och reglerna inom fältet något föränderligt som aktörerna tidvis omdefinierar. Fälten präglas av de intressen som anses värdefulla i respektive fält. I det ekonomiska fältet skulle det t.ex. kunna vara ekonomiskt kapital medan i det i det kulturella fältet skulle kunna vara kulturellt kapital eller bildnings-kapital (Bourdieu, 1991, sid ,131 till 133).

De nyinkomna måste innan de beviljas inträde i ett fält först erkänna fältets spelregler. Detta sker vanligtvis genom att individen genomgår en utbildning. Som exempel kan man använda journalister som genomgår gymnasie- eller högskoleutbildning innan sitt yrkesliv (Bourdieu 1991, sid ,134 till 135).

2.5 Journalistikens fält

I min undersökning menar jag att journalistfältet kan ha inverkan på produktionsvillkoren för debattartiklarna som utgör mitt empiriska material. Detta eftersom tidningsredaktionerna väljer vilka debattinlägg som ska publiceras. Det är även redaktionerna som sätter rubriker

till artiklarna. Detta kan få avsevärd påverkan för hur en artikel uppfattas av omgivningen. Ett exempel på det kan vara när partiledaren för Sverigedemokraterna, Jimmy Åkersson, publicerade en artikel som enligt partiledaren rubriksattes av redaktionen på ett sätt han senare hävdade vara missvisande för innehållet. Rubriken fick stor massmedial uppmärksamhet (Jimmy Åkesson, uttalande i Sveriges radio, 2010).

I "Om televisionen" beskriver Bourdieu hur man kan se på journalistikens fält. Fältet präglas av yttre påverkan genom att tittarundersökningar eller antal sålda lösnummer som bringar intäkter till tidningar eller tv-kanaler. Det blir då viktigt att vara först med en stor nyhet eller händelse (Bourdieu 2000, sid 61). Sedan publikundersökningar börjat genomföras har vardagsnyheter fått en allt mer dramatisk framtoning i media menar Bourdieu. Detta eftersom antalet sålda lösnummer eller tittare blir lättare att mäta. Mätningarna leder till att konkurrensen om kunderna hårdnar. Redaktionerna måste då lyfta fram innehåll som är dramatiskt och intresseveckande (Bourdieu 2000, sid 31-32).

Ett antal olika faktorer producerar en likformig journalistkår. De yrkesverksamma har en likformig utbildning. De olika media-aktörerna tvingas också att ta upp samma nyheter som sina konkurrenter på grund av konkurrensen. Detta begränsar utbudet av nyheter.

Journalistfältet har stor inverkan på andra fält. Som exempel så styrs det vetenskapliga eller det kulturella fältets tillgång till befolkningen av det journalistiska fältet.

Wadbring (2004) skriver om tidningarnas verksamhet som en process i förändring. Sedan 1980-talet har kommersiella intressen i högre grad fått råda på bekostnad av andra värden så som samhällsinformation. Tidningarna har fått karaktären av en kommersiell produkt bland många andra snarare än ett publicistprojekt. Precis som Bourdieu förklarar Wadbring förändringen genom den ökade kommersialiseringen och betoning av antal sålda lösnummer. Tidigare var processen utformad så att den typiska konsumenten prenumererade på en papperstidning som utkommer i regelbundna intervaller. Denna process har blivit konkurrensutsatt av internet och gratistidningar. I relation till det blir det allt viktigare att sälja lösnummer för att finansiera tidningens verksamhet. Detta präglar sedan tidningarnas process på så sätt att dramatiska rubriker blir viktigare än djupa analyser eller annat mindre kommersiellt innehåll. Enkla sanningar vinner mark över komplicerade. Sensationsjournalistik beskriver författarna som ett tillstånd då kommersiella intressen leder

fram till en dramatisering och en förenkling av rubriker samt text i en tidning. Enligt Hadenius, Wiebull och Wadbring präglas det två största kvällstidningarna Expressen och Aftonbladet av sensationsjournalistik (Hadenius, Wiebull och Wadbring 2011, sid 294 - 296).

3. Metod

3.1 Diskursanalys

Jag har valt att använda kritisk diskursanalys som metod. Då man använder metoden accepterar man ett antal teoretiska och filosofiska premisser som jag kommer att redogöra för i detta kapitel. I min undersökning kommer jag att undersöka det empiriska materialet bestående av ett antal tidningsartiklar. Jag kommer också att undersöka rådande förutsättningarna under produktion av artiklarna det så kallade produktionsvillkoren.

Sociologen Michel Foucault började under 90-talets andra halva att använda begreppet diskurs. Foucault undersökte hur makt utövas i det samtida samhället. Han jämförde till exempel hur synen på galenskap förändrades från medeltiden till hans samtid. Enligt Foucault så har galenskapen flyttats in i den medicinska diskursen jämfört med förut då det sågs som något oviktigt eller rentav som en gåva (Giddens 2006, sid 119).

Foucault beskriver i diskursens ordning (1993, sid 30 -31) ordet diskurs. Han menar att de i ett samhälle finns olika diskurser, normer som anger vad man bör uttrycka för åsikter. Diskursen får makt över oss om den accepteras som en sanning.

Diskursen formar oss men det är också vi som formar den. Strukturer så som t.ex. media medverkar ofta i att forma en diskurs (Foucault 1993, sid 7).

Diskursanalys är en samhällsvetenskaplig metod som enligt vissa även kan fungera som ett teoretiskt perspektiv. Enligt forskarna Jørgensen och Phillips kan ordet diskurs användas på olika sätt. Jørgensen och Phillips definierar ordet som en struktur av mönster vi förhåller oss till då vi uttalar oss och agerar inom olika sociala domäner. En diskursanalys blir således en analys av dessa mönster (Jørgensen och Phillips 2000, sid 7). De finns olika "skolor" eller

perspektiv på diskursanalysen. Jag kommer att använda mig av Norman Faircloughs kritiska diskursanalys. Inledningsvis kommer jag att beskriva diskursanalys i generella termer för att sedan beskriva den kritiska diskursanalysen.

Diskursanalys handlar om att förstå och att kartlägga en diskurs. Det kan man göra på ett antal olika sätt. Man utgår ifrån ett socialkonstruktivistiskt perspektiv. De innebär att man ser världen som en social konstruktion; att man inte fokuserar på något som man upplever vara en objektiv sanning. Istället fokuserar man på att beskriva den sanning som vi skapar. Ett annat antagande som utgör en del av ingången till diskursanalys är att vår världsbild skapas av oss själva och omgivningen genom sociala processer samt att den förändras över tid. I denna process är språket en viktig del. Enligt teoribildningen är språket en viktig om inte avgörande del av hur vi uppfattar och skapar bilden av vår omgivning (ibid, sid,11-12).

Diskursanalysen är en kvalitativ metod. Möjligtvis skulle man också kunna hävda att metoden inte passar in i den strikta uppdelningen mellan kvalitativ och kvantitativ metod. Enligt Pål Repstad (2007, sid 22-23) är den kvalitativa metoden något som ofta används för att undersöka en specifikt avgränsad miljö. Den kvantitativa metoden däremot undersöker ofta ett större material så som t.ex. en enkät som 2000 respondenter har besvarat. Mitt material är avgränsat så vida att det undersöker en begränsad mängd text producerad av förhållandevis få upphovsmän. Samtidigt menar jag att en stor del av befolkningen trots det är med och utformar processen som skapar och väljer ut artiklarna för publicering.

Marknadens krafter har som jag tidigare diskuterat en avgörande inverkan på vad som skapas och publiceras av media. Jag menar att alla de individer som konsumerar media också är en del av den process som skapar artiklarnas produktionsvillkor. Således är undersökningen kvalitativ eftersom den är avgränsad till ett specifikt material. Materialet som jag kommer undersöka har dock utformats i som en del av en process som många individer deltar i.

3.2 Kritisk diskursanalys

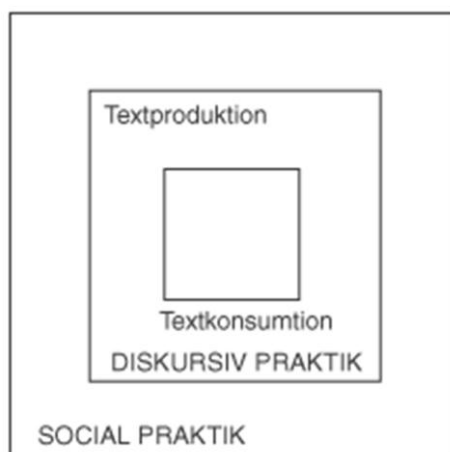
Den kritiska diskursanalysen kan identifieras som metod genom ett par särarter. Till skillnad från andra perspektiv på diskursanalys så reserverar man diskursbegreppet för semiotiska system för kommunikation som t.ex. tal eller skrift. En diskursanalys kan således enligt denna

modell inte beskriva vad som fysiskt händer i ett rum, men den kan beskriva semiotiska kommunikationen i rummet. (Jørgensen och Phillips, 2000, sid 25)

Den kritiska diskursanalysen tar ställning för maktutjämning och hävdar att en diskurs kan skapa och reproducera ojämna maktförhållanden. Fairclough ser diskursanalysen som ett verktyg som kan användas för att synliggöra den diskursiva makten och på så sätt bidra till maktutjämning. Även här avviker de filosofiska premisserna från andra teorier om diskursanalys (Ibid sid 91-91).

Den kritiska diskursanalysen bygger också på tanken att diskursen skapar subjekt och agenter. Även om de finns teoribildningar inom den kritiska diskursanalysen som inte delar den uppfattningen (Ibid, sid 69 -70).

Som tidigare nämnt tänker jag använda Norman Faircloughs syn på kritisk diskursanalys. Fairclough menar att diskurs är någonting språkligt till skillnad från många andra diskursteoretiker. Enligt honom finns en verklighet och en diskurs. Det finns inte sällan en diskrepans mellan verkligheten och diskursen. Diskurserna bidrar till att konstruera sociala identiteter, sociala relationer och kunskaps- och betydelsesystem. När man analyserar en text ska man enligt Fairclough undersöka textens diskursiva praktik. Med andra ord hur texten konsumeras och produceras. T.ex. journalisternas som skriver i en tidningen eller läsarnas praktik. Fairclough menar också att man måste undersöka textens grammatiska egenskaper. T.ex. skulle man kunna presentera nedskärningar i vården som en självklarhet eller ett naturfenomen utan att förklara varför. Med hjälp av grammatiska formuleringar kan man undvika att beröra orsakerna bakom nerskärningar. Ovanstående benämner Fairclough som den diskursiva praktiken. Han menar att man utöver det även bör undersöka den sociala praktiken som texten är en del av. Med det menas det större sociala sammanhang som texten är med och producerar eller är en produkt av (Jørgensen och Phillips, 2000 sid 74-75). Nedan hittas en modell som illustrerar texten ovan.

Modell 1:1

Det fält som benämns diskursiv praktik har alltså innebörden att användaren av metoden bör undersöka hur texten blir till samt hur mottagaren uppfattar texten. Medan den sociala praktiken handlar om hur samhället i övrigt, bortom diskursen ser ut.

3.3 Tillvägagångssätt

Det empiriska materialet bygger på 17 debattartiklar som publicerades i Expressen, Aftonbladet, Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet. Artiklarna publicerades under 2008 eller senare. Jag har sökt efter artiklar som möter följande kriterier.

- a) Tillskriver ungdomar som kollektiv egenskaper.
- b) När ut till en stor läsarskara t.ex. större dagstidning.
- c) Har publicerats 2008 eller senare.

Kopplat till undersökningens syfte och frågeställning är det endast artiklar som tillskriver hela ungdomsgenerationer egenskaper jag sökt efter. För att undersöka en eventuell motdiskurs har jag också sökt efter artiklar som argumenterar emot den första typen av artiklar. Jag har bara sökt efter texter som har många läsare i syfte att göra undersökningen relevant. Den tidsmässiga avgränsningen har jag gjort dels av praktiska skäl men även eftersom annan forskning redan undersökt bilden av ungdomar i media före 2008. För att hitta lämpliga artiklar har jag sökt i olika sökmotorer och databaser. Sökorden jag använt har varit; 80/90-talister och ungdomar. Med undantag för några artiklar i lokaltidningar, har jag använt alla tidningsartiklar jag hittat.

Artiklarna från 2010 kretsar kring ett utspel från den välkända skivbolagsdirektören och tyckaren Bert Karlsson. Karlsson uttalade sig i Aftonbladet 2010-08-19 om dagens ungdomsproblem. Inlägget uppmärksammades. Olika politiker, journalister och andra kändisar gav sig in i debatten för att argumentera för eller emot Karlssons ståndpunkt. Artiklarna från 2008, 2011 och 2012 är fristående från debatten startat av Karlsson, men även dessa artiklar utger sig för att beskriva ungdomar.

4 Resultat

I det här kapitlet sammanfattar jag diskursordningen i tidningarna avseende ungdomar. Kapitlet är indelat i ett antal olika teman. Under den sista rubriken i kapitlet hittas mot-diskursen. Där har jag samlat diskurser som inte är förenliga med den rådande diskursordningen. Dessa artiklar ger en annan bild av ungdomar. I vissa fall är texterna skrivna i syfte att bemöta någon annan text i materialet.

4.1 Lata ungdomar

Bilden av ungdomar som lata och bortskämda konstrueras av ett antal av artiklarna. Den okritiska läsaren får sannolikt intrycket av att latheten är ett stort samhällsproblem. Detta genom formuleringar som i citatet nedan.

”Dagens ungdomar är helt enkelt förbannat lata och bortskämda.” – Bert Karlsson i aftonbladet 10-08-19

Gruppen ungdomar beskrivs av Karlsson m.fl. som lata. De är inte lika motiverade till arbete och de är mer kräsna i valet av arbete. Formuleringar så som ”dagens ungdom” specificerar inte hur stor andel av ungdomsbefolkningen problemet utgörs av. Läsaren får själv bedöma detta. Eftersom latheten i artiklarna sammankopplas med andra samhällsproblem så antyds det ändå att det är ett omfattande problem.

*"De är curlade av sina föräldrar och tar mycket för givet." – Lisa Röstlund
2011-02-08 Aftonbladet*

En bild konstrueras av ungdomarna som lata. En del i att förklara latheten, är enligt skribenterna, att studera deras uppfostran. Föräldrarna beskrivs som för omhändertagande. Föräldrarna och samhället skyddar ungdomarna i så mycket att incitament till arbete försvinner. Det eftersom den trygghet som en arbetsinkomst skulle kunna leverera, redan erbjuds av föräldrar.

I citaten ovan hittats något som går igen i en majoritet av texterna som ingår i mitt material. I texterna hittas formuleringar som skapar bilden av ungdomar som en enad agens. I texterna skriver författarna "våra ungdomar" eller "ungdomarna". Dessa formuleringar ger intrycket av att problemen med lathet eller bortskämdhet berör alla ungdomar lika mycket. En alternativ formulering som "en del" eller "vissa ungdomar" skulle istället ge intrycket av att dessa problem inte drabbar alla ungdomar.

Generellt karakteriseras texterna i mitt material av begreppet sensationsjournalistik. Begreppet handlar, som jag tidigare redogjort för, om att texter förenklas och dramatiseras för att tillgodose ekonomiska intressen. Detta då de förenklade och dramatiska texterna säljer fler lösnummer. Texterna i mitt material gör enligt mig förenklingar av den problematik som artiklarna berör. Detta på grund av att man i artiklarna drar långtgående slutsatser om ungdomars beteenden utan att underbygga det med någon form av argument som statistik eller dokumenterade enskilda exempel. Som exempel på sensationsjournalistik kan man ta de citat jag presenterat ovan. I sagda artiklar redogör skribenterna ofta inte för varför ungdomar är bortskämda. Det presenterar bara detta som ett faktum.

"– Generellt förväntar de sig feedback och bekräftelse varje dag. De har fått så mycket uppmuntran under uppväxten, säger Mattias Behrer.

*De har även mindre respekt för auktoriteter än tidigare generationer." –
okänd författare. SVD 2012.*

Ungdomarna är bortskämda med bekräftelse från föräldrarna och det har mindre respekt för auktoriteter. Intervjupersonen i citatet uttrycker sig även här på ett sätt som ger läsaren intrycket att han syftar på ungdomar som kollektiv.

”Fenomenet brukar kallas helikopterföräldrar. De är oroliga föräldrar som kretsar övervakande över sina barn och gör allt för att det ska gå bra — i skolan, på högskolan och i arbetslivet. De ringer upp chefer och lärare och försöker lösa sina barns problem. Fenomenet verkar bli allt vanligare i Sverige bland föräldrar till 80- och 90-talister” – okänd författare. DN 2009.

Föräldrarna söker jobb och tar ansvar för sina vuxna barns studier. I denna artikel används begreppet helikopterföräldrar som acronym till sagda beteendet. Författarna väljer en försiktigare formulering då den beskriver fenomenet som allt vanligare. Det antyds bara att fenomenet blir vanligare, inte att alla skulle vara helikopterföräldrar.

”Den ständiga bekräftelsen hemifrån har gett troféungarna orealistiska förväntningar på arbetslivet.” Ron Alsop, intervjuad i DN, 2009.

Den ständiga bekräftelsen och omhändertagandet från föräldrarna leder också till att de unga får problem på arbetsmarknaden. Föräldrarna hjälper deras barn så mycket att det sen blir svårt för barnen att klara sig själva.

Sammanfattningsvis får man som läsare intrycket av att ungdomarna är bortskämda av sina föräldrar. Detta orsakar problem för framtida arbetsgivare och andra auktoriteter i samhället.

4.2 Ungdomars orimliga krav

Ungdomarna ställer orimliga krav på arbetslivet och vuxensamhället. Det engagerar sig på andra sätt än tidigare generationer och ställer också andra krav.

”- 80- och 90-talister kräver något annat, deras engagemang tar sig andra uttryck. Det är ett gott tecken att medlemsleden i gamla stela organisationer inte bara fylls på underifrån.” Alice Bah Kuhnke, 2008-11-03 Dagensnyheter

Enligt flera av artiklarna ställer ungdomar nya krav på sin omgivning. I texterna arrangerar författarna ofta sin förståelse för olika åldersgrupper i ett generationssystem. Ofta kopplas generationerna till det årtionde som personerna är födda i. Kraven som den nya generationen, födda på 80 och 90-talet, ställer skiljer sig från kraven som tidigare generationer ställt. Personen ovan blir intervjuad och besvarar en fråga om varför frivilligorganisationernas medlemsantal minskar. Orsaken anges vara att ungdomarna ställer dessa nya krav.

”- Sådant är inte alls ovanligt i dag. 80- och 90-talisterna är väldigt vana vid att välja, vem man ska vara tillsammans med och allt möjligt. Och kravet på att allt ska vara roligt är större än tidigare.” – Lisa Röstlund 2011-02-08 Aftonbladet

Generationen ställer enligt författarna höga krav på omgivningen. Enligt ovan är det viktigare att allt ska vara roligt. Formuleringen ”att allt ska vara roligt” ger läsaren intrycket att ungdomarna vägrar utföra alla sysslor dem påtvingas av omgivningen. Istället får man intrycket av att de bara vill göra saker som är roliga. Att ungdomar lägger för stor vikt vid nöje är som jag tidigare visat ett problem som ofta konstrueras genom historien. Enligt texterna är också valfriheten ett tydligt inslag i den nya generationen ungdomars vardag. Ungdomarna förväntar sig att alltid kunna välja, även på arbetsplatsen.

Även här används formuleringen 80- och 90-talister. Formuleringen skapar bilden av att personer födda under sagda period som en enad grupp. Medlemmarna i gruppen är vana vid att välja och att allt ska vara roligt. Författarna skapar bilden av att personer födda under 80- och 90-talet är en grupp med gemensamma erfarenheter och krav.

”De reser utomlands. De skiter i gammelmmedia och gör sina röster hörda i mediekkanaler som 40-talisterna inte ens kan stava till. De gör praktik och kräver -sedan en ingångslön på 30 000. De är välutbildade och de som saknar utbildning vägrar tråkiga jobb - ska JAG -sortera alla de här bilderna? - som bara är till för andra.” Jenny Strömstedt. I Expressen 2011.

Bilden av en ny generation presenteras. Ungdomarna kommunicerar i nya kanaler och struntar i ”gammelmmedia” som t.ex. tv eller tidningar. Ungdomarna praktiserar och det ställer höga krav på lön. Även ovanstående citat presenterar en bild av ungdomar som vill ha roligt. I citatet ovan hittas också det generationssystem som jag tidigare diskuterat. Detta då 40-talisterna skapas som grupp och tillskrivs vissa egenskaper. 40-talisten blir en kontrast till ungdomarna. Detta citat kan enligt mig också ses som ett exempel på sensationsjournalistik. Detta då författaren presenterar sin tes om de höga kraven utan att underbygga resonemanget med någon form av sammanhängande bevisföring.

”Till det ska läggas att det nu kommer 80- och 90-talister för vilka det är otroligt viktigt att arbeta för ”rätt” varumärke och med ”rätt” arbetsuppgifter.” Susanne Bagger intervjuvad i SVD, 2011

Det antyds även i citatet ovan att ungdomarna är selektiva med sina arbetsuppgifter. Utöver det vill ungdomarna också jobba för rätt varumärke, enligt den intervjuade. Även i citatet ovan hittas ett exempel på hur generationssystemet används. 80- och 90-talister beskrivs på ett sätt som antyder att personerna födda de aktuella åren tillhör ett enat kollektiv.

”För så fort någon föreslår att några av de hundratusentals ungdomar som går arbetslösa ska få en chans att komma in i arbetslivet, fast med lärlingslön eller liknande, så sätter facket stopp.” – Bert Karlsson i Aftonbladet 10-08-19

Facket presenteras av Karlsson som ett problem för ungdomarna. Facket hindrar ungdomarna från att arbeta med lägre löner än övriga. Den dramatiska formuleringen ovan ger intrycket av att facket aktivt arbetar med att hindra ungdomarna från att arbeta. Det Karlsson däremot menar är att facket indirekt stoppar ungdomarna genom att verka för avtalsenliga löner. Den formuleringen kopplar jag till begreppet sensationsjournalistik som premierar dramatik i syfte att sälja lösnummer.

”Visst ställer de problematiskt höga ingångslönerna till det; har man väl anställt någon är det svårt att som arbetsgivare ångra sig om det inte fungerar. Då aktar man sig för att anställa oprövade ungdomar.” Sakine Madon, Expressen 21 aug 2010

Citatet ovan presenterar bilden av ingångslönerna som ett hinder för ungdomarna. Om sagda löner är för höga vill inte arbetsgivare anställa oprövade ungdomar. De väljer istället att anställa andra grupper. Detta då det arbetsrättsliga skyddet, skyddar arbetstagaren från att avskedas utan saklig grund. Då är det säkrare för arbetsgivaren att anställa någon som redan är prövad på arbetsmarknaden. Enligt författarna ställer ungdomarna genom olika arbetsmarknadsintuitioner, så som facket och arbetsrätten, krav på arbetsgivaren.

”Det handlar förstås om jobben. Och om ungdomars ovilja att börja längst ner på stegen.” – Bert Karlsson i Aftonbladet 10-08-19

Texterna i kvällstidningarna konstruerar ett samhällsproblem. Ungdomar vill inte ha oattraktiva arbeten. Eftersom någon ändå måste utföra dessa arbeten uppstår ett samhällsproblem. Ungdomars höga arbetslöshet kan förklaras genom att ungdomarna söker

sig till arbeten som är attraktiva. Ungdomarna är även här ett kollektiv som tillsammans väljer att inte börja längst ner.

Även i artiklarna som argumenterar emot en stereotyp bild av ungdomar accepterar man också idén om att ungdomar inte är intresserade av lågstatusarbeten.

”Jag tror att det är stor skillnad i hur man ser på sig själv och sitt jobb. 40-talisterna såg jobbet som sin identitet och sin plikt. Oavsett om det var kul eller inte, var det ens uppgift att jobba men det gäller inte i dag.” – Lisa Rustlund, Aftonbladet 2010.

40-talisterna konstrueras här som en grupp med uppfattningen att arbete är en identitet och en plikt. Motpolen blir då dagens ungdom som istället vill ha roligt på jobbet.

Generationssystemet används här för att förklara de ökade kraven på roliga arbetsuppgifter.

”Unga söker akut för symptom som förkylning, ont i kroppen, tryck över bröstet, hjärtklappning, ont i magen, ”konstig känsla i kroppen” och diffusa psykiska symptom som har att göra med att pojk- eller flickvännen gjort slut, eller mamma varit dum.” Britta Svensson, Expressen, 2012

Ungdomarna som tidigare i artikeln identifierats som 80- och 90-talister beskrivs i en artikel i Expressen som överanvändare av sjukvården. Ungdomarna ringer in och ber om hjälp med icke-medicinska problem. Det erbjuds som förklaring till varför en operatör på SOS alarm inte larmade en ambulans då en ung man bad om hjälp. Mannen dog senare och ärendet blev ett rättsfall då operatören åtalades. Även här beskrivs ungdomarna ett kollektiv. De unga är bortskämda i det avseendet att det överanvänder sjukvården.

4.3 Etniskt svenska och andra ungdomar

Ungdomar med en viss etnicitet beskrivs besitta olika egenskaper och vara intresserad av olika arbeten.

”Vi och våra ungdomar ser oss som för fina för att jobba på hamburgerrestaurang, som städare, som taxichaufförer eller som redan nämnda bärplockare” – Bert Karlsson i aftonbladet 10-08-19

Enligt författarna anser vi och våra ungdomar att vi är för fina för att arbeta med vissa typer av arbeten. Vilka som inkluderas i ”vi-begreppet” är oklart. Författaren skapar två grupper. Vi den äldre generationen i förhållande till ungdomarna. Vi-begreppets betydelse för tankarna till att begreppet skulle kunna omfatta egenskaper som författaren själv besitter. T.ex. etnisk svensk i övre medelåldern med en hög inkomst.

”Nu har innehavaren anställt unga invandrare – som vill jobba! Och allt flyter helt plötsligt mycket bättre.” – Bert Karlsson, Aftonbladet 10-08-19

De blir nu tydligt att författaren menar att problemgruppen ungdomar består av etniskt svenska ungdomar. I författarens konstruktion är ungdomar med icke-svensk bakgrund istället en lösning på problemet.

”Problemet är snarare att alltför många ungdomar har en von oben-syn på arbete. De ser helt enkelt ner på jobb som inte är ”fina” nog. Gissa vad; med den inställningen är det inte så konstigt att man riskerar arbetslöshet.” Sakine Madon i Expressen 21 aug 2010

Madon skriver i Expressen att ungdomar är för selektiva när de ingår avtal om anställning. Även här görs jämförelsen mellan ungdomar som plockar bär och de som ej gör det. En del ungdomar har enligt författaren då valt att arbeta med den typen av arbeten som normalt inte är önskvärt för ungdomarna. Eftersom bärplockarna beskrivs som utlänningar kan man som läsare anta att de selektiva ungdomarna är etniskt svenska medan det mindre selektiva är av annan härkomst. Problemet med de för fina ungdomarna är ett problem som återfinns ibland de etniskt svensk ungdomarna.

"Inte heller är det fel att steka burgare på McDonalds. Dessa arbeten har gjort att många ungdomar har kunnat spara ihop pengar, få lite arbetslivserfarenhet och kunna ha pengar att resa eller köpa saker för." Sakine Madon i Expressen 21 aug 2010

Även här har författaren möjligtvis en uppfattning om vilka ungdomar som valt att arbeta på restaurangen. Möjligtvis anser även författaren, precis som Karlsson, att det är de ungdomar med utländsk bakgrund som valt den typen av arbeten.

4.4 Tv-spel som alternativ

I likhet med den historiska situationen beskrivs olika nöjen som en negativt inverkan på ungdomar. Nöjen tar enligt författarna tid ifrån viktigare sysslor så som förvärvsarbete.

"Så här är det ofta; det pratas om "unga arbetslösa" som om de vore ett gäng stackare, dömda att misslyckas. Sitter de hemma med en spelkonsol i handen, sju timmar i sträck, är det tydligen synd om dem. Varför det nu skulle vara det. I själva verket har ungdomar i allmänhet betydligt lättare att få jobb än andra arbetslösa." Sakine Madon, expressen 21 augusti 2010

Författaren vill förklara problemet med unga arbetslösa. Tv-spel erbjuds som en förklaring till ungdomsarbetslöshet. Ungdomarna spelar istället för att jobba. Unga arbetslösa skapas här som grupp. Andra författare väljer istället att klumpa ihop alla ungdomar till en grupp, i relation till det är detta en mer tydlig avgränsning. Enligt skribenten besitter de arbetslösa ungdomarna som kollektiv, egenskaper som gör dem mera anställningsbara än andra.

”– Det är en salig blandning. Några (författarens kommentar: ungdomar) är sjuka, några sitter hemma och spelar TV-spel förmodligen, och några reser.–” – okänd författare, Expressen 2010.

TV-spelen presenteras här som en av flera orsaker till arbetslösheten. Andra nöjen så som resor kan också vara en av orsakerna. Med begreppet ”några” syftar författaren på ungdomar. Om det är många, alla, eller bara några är oklart. Läsaren får själv spekulera i hur stor del av ungdomsgenerationen som utgörs av dessa resande, tv-spelande och sjuka ungdomar.

Brist på samhällskritik

Ungdomarna som kollektiv är mindre kritiska i jämförelse med andra generationer menar en skribent som skriver i Aftonbladet.

”80–90-talisterna är troligtvis den minst samhällskritiska generationen någonsin.” - Ann Charlott Altstadt i Aftonbladet 2011-05-20

Mode och skönhet beskriv i artikeln som företeelser som tar plats i ungdomarnas föreställningsvärld och ersätter tidigare generationers samhällsengagemang.

Generationssystemet används för att beskriva 80- och 90-talisternas särart i förhållande till samhället.

4.5 Mot-diskurs

Det som jag har valt att kalla mot-diskursen är artiklar som argumenterar emot den bild som målas av det tidigare redovisade materialet. Artiklarna utgör svar till tidigare inlägg. Arbetet som ungdomarna inte gör beskrivs här som allt för hårt. Villkoren som samhället utsätter ungdomarna för är enligt dessa artiklar istället det som orsakar ungdomsproblemen. Även artiklarna tillhörande mot-diskursen präglas av sensationsjournalistik. Detta då författarna presenterar långt gående resonemang som de inte underbygger med några former av substantiella argument. Språket är dessutom ofta fyllt av överdrifter så som uttrycket "slavarbete" i citatet nedan.

"Eh? Det tycks ha undgått Bert Karlsson, men bärplockandet är inget annat än slavarbete. 90 kilo bär om dagen förväntas man plocka, även tidigt på sommaren innan varken blåbär eller lingon hunnit mogna. Kost och logi däruppe i skogarna betalar man själv." -Lisa Magnuson i Aftonbladet 2010-08-19

Ett antal av de undersökta artiklarna argumenterar emot utspelen som beskriver ungdomsproblem. Citatet ovan bemöter en artikel som kritiserar ungdomarnas ovilja att arbeta med bärplockning.

”Problemet med lågkonjunkturen är långt mycket mer komplicerat än att dagens ungdom drömmer om något annat och större än att jobba på McDonalds.” -Lisa Magnuson i Aftonbladet 2010-08-19

Lågkonjunkturen anförs som en alternativ förklaring till ungdomsarbetslösheten. Istället för att ungdomarnas höga krav skulle skapa arbetslösheten finns andra faktorer som har större inverkan.

”När tiderna är sämre kan det vara lockande att koncentrera sin osäkerhet och rädsla och frustration på en enda fixpunkt. Det brukar vara invandrarna. Men ungdomen går det också bra att gnälla över,” - Lisa Magnuson i Aftonbladet 2010-08-19

Som förklaring till synen på ungdomarna som lata så anger Magnuson osäkerhet och rädsla som bakomliggande faktorer.

”I min verklighet, bortom snabbköpets tidningshylla, är unga kvinnor och män engagerade, kunniga och kritiska. De läser Butler och Marx och Bibeln, de är veganer, pacifister, hbt-aktivister, allt på en gång eller något av det” – Ann Heberlein i Dagensnyheter 2011-05-26

Artikeln som citatet kommer ifrån är ett svar till en artikel som tillskriver ungdomars egenskaper som lathet och brist på engagemang. Författaren kritiserar bristen på empiri och presenterar istället sin bild av ungdomar. Denna bild tillskriver också ungdomarnas egenskaper som kollektiva. Istället för de negativa egenskaperna tillskriver hon dem istället positiva egenskaper.

”De är kreativa, socialt engagerade och digitalt superkompetenta. Unga vuxna födda i slutet på 1980-talet och början på 1990-talet är både ovanligt många och ovanligt välutbildade-” Maria Carling i SVD 12 november 2012.

Ungdomar födda på 80-90-talet beskrivs som kompetenta och engagerade istället för lata och oengagerade.

5. Diskussion

5.1 Bilden av ungdomar

En tendens jag har identifierat i mitt material är att författarna ofta tillskriver ungdomar som kollektiv vissa egenskaper. Ett generationssystem skapas i vilket individer födda i olika årtionden tillhör olika kollektiv som t.ex. 90- och 80-talister eller 40-talister. Min undersökning har visat att ungdomar beskrivs som curlade av sina föräldrar. Ungdomarna har växt upp med bekräftelse och i ekonomiskt överflöd. På grund av detta är de ovilliga att arbeta och anpassa sig till äldre generationers förväntningar. De är kräsna och vill bara arbeta med högavlönade och stimulerande arbeten, alternativt syssla med nöjen. Ungdomarna är inte samhällskritiska och organiserar sig inte på samma sätt som äldre. Andra skribenter presenterar en mot-diskurs där ungdomar istället är engagerade, bildade och samhällskritiska. Etniskt svenska ungdomar beskrivs av några artiklar som problemet medan ungdomar födda i utlandet kan fungera som en lösning.

5.2 Vilka hörs?

I likhet med den forskning av Zardo och Geldens som jag tidigare presenterat visar min undersökning att få forskare, lärare eller sociologer syns i debatten om ungdomar. Istället domineras debatten av skribenter som styrs av en redaktionell logik som i sin tur präglas av ekonomi. Som jag tidigare redovisat styr viljan att sälja lösnummer i allt högre grad tidningarnas publicistiska beslut. Med det som bakgrund blir det rationellt att beskriva ungdomar som en agens i besittning av de egenskaper jag redovisat ovan. Då detta enligt

Lars B Olssons forskning bekräftar fördomar som redan cirkulerar om ungdomar och således väcker allmänintresse.

5.3 Texternas produktionsvillkor: journalistikens fält

Kvällstidningarnas skribenter presenterar ett tydligt ungdomsproblem. Ungdomar är för selektiva, de söker bara jobb som har hög status och lön. Ungdomarna förväntar sig alltid valfrihet. Detta leder fram till en hög ungdomsarbetslöshet. En del skribenter försvarar ungdomarnas rätt att ställa krav på omgivningen. Bilden ovan passar in i Olsson beskrivning av 1900-talets rådande diskurs "allt blir värre och värre". Enligt Olsson har ungdomar under 1900-talet beskrivits som av sämre karaktär jämfört med tidigare generationer. Olsson menar att t.ex. nöjeslivet i form av dansbanor tidigare beskrivits som en katalysator till mindre arbete bland ungdomar. I de material jag har undersökt presenteras valfrihet och tv-spel som orsaker till mindre arbete bland de yngre.

För att förstå varför bilden ovan presenteras av tidningarna har jag undersökt produktionsvillkoren. Bilden som produceras av ungdomar kan ses som resultatet av en process. Man hade kunnat presentera en annorlunda bild. Till exempel har statens finanspolitiska råd undersökt ungdomsarbetslöshet och de presenterar en annorlunda bild av ungdomar och orsaker till arbetslöshet. Rådets verksamhet har en uttalad vetenskaplig prägel och alla ledamöter är forskarutbildade. Således kan man anta att deras svar präglas av mer vetenskapliga produktionsvillkor. Rådet skriver i sin rapport att arbetslöshet kan förklaras genom en förändrad arbetsmarknad snarare än lata ungdomar (Finanspolitiska rådet. 2009). För att undersöka tidningarnas villkor använder jag teorin om journalistikens fält. Fältet har som jag tidigare redogjort för gradvis förändrats sedan 1970-talet. Fältet styrdes tidigare av ett dubbelkommando. En redaktionell inre logik och en ekonomisk yttre påverkan. De två har sedan dess smält samman. De redaktionella avvägningarna såsom etik eller allmännytta har tappat mark. På grund ut av ökad konkurrens från olika typer av media har den ekonomiska kontrollen blivit starkare. Att sälja lösnummer har blivit viktigare.

Den stora ekonomiska drivkraften kan förklara varför tidningarna väljer att förstärka den rådande diskursen om ungdomsproblem. Att leverera lättbegripliga och dramatiska sanningar är det sätt som kvällstidningarna säljer lösnummer eller annonsplatser på internet.

Det blir då ekonomiskt gynnsamt att premiera enklare förklaringar i form av skribenterna jämfört med att ta upp finanspolitiska rådets längre förklaringar.

5.4 Teorin om Icke-händelser

Enligt Olssons forskning skapar media icke-händelser. Detta genom att t.ex. antyda att ett vapen förekom under ett brott begånget av en ung brottsling, trots att inget vapen faktiskt förekom.

Olssons exempel med vapnet innehåller en fråga i vilken man kan nå ett svar som stämmer med verkligheten, bortom allt rimligt tvivel. T.ex. genom att undersöka polisens förundersökningsprotokoll. I frågan om ungdomens karaktär och orsakerna till ungdomsarbetslösheten hittas dock inte sanningen lika lätt. Att fastställa sanningen om orsakerna till ungdomars arbetslöshet är inget som denna uppsats kommer ta sig an. Det går således inte heller att kategorisera ungdomarnas tillskrivna problem som icke-händelser. Det som uppsats kan presentera är ett antal diskurser och deras produktionsvillkor. Om man skulle värdera någon annan källa till exempel det finanspolitiska rådets rapport som en sanningskälla skulle man också förstå diskurserna som uppsatsen beskriver som icke-händelser.

5.5 Alternativ som konkurrerar

I min undersökning av det empiriska materialet framkommer som jag tidigare visat en diskurs om att ungdomar väljer mindre önskvärda aktiviteter till förmån för aktiviteter som av författaren upplevs positiva. Författarna anser att tv-spel och skönhet tar plats i ungdomarnas liv till förmån för arbete samt samhällsengagemang. Likheten med det som Lars B Olsson och Hans Svärd skriver om är stor. Som jag tidigare redovisat visar Olssons forskning att företeelser så som t.ex. raggarkulturen och dansbanor tidigare upplevts som skadliga aktiviteter för ungdomar. Samt att även dessa aktiviteter skulle ta plats på bekostnad av nyttiga aktiviteter som bildning och arbete. Olsson och Svärds teoritiserar att skeendet är ett sätt för samhället att etablera gränser i en tid av oro. Ett sätt för kollektivet att etablera gränser inom vilket individen kan förhålla sig. Genom att t.ex. fördöma

ungdomarnas oförmåga att fokusera på arbete betonar vi vikten av arbete för varandra. Med denna teori kan alltså författarnas fördömande av ungdomarna ses som ett sätt för samhället att reproducera viktiga värderingar. Diskrepansen mellan en ny generations normer och kultur jämfört med den äldre kan enligt Olsson också leda till en så kallad moralpanik. Det sker ifall media lyckas aktivera andra instanser som agerar i den sociala praktiken. t.ex. politiker skulle anpassa sin arbetsmarknadspolitik efter medias rapportering. Att undersöka om någon moralpanik uppstått på grund av det empiriska materialet faller som jag tidigare redogjort för utanför min avgränsade undersökning.

5.6 Analys av mot-diskurs

Det finns också en alternativ diskurs som ett antal av artiklarna i det empiriska materialet presenterar. Den kan jämföras med det mönstret, eller beskrivas som en del av den mot-diskurs som Ohlsson och Swärd identifierat som förekommande under hela 1900-talet. Författarna kallar sin diskurs för "aldrig så bra som nu". I likhet med mot-diskursen jag identifierat består den av svar till utspel som kritiserar ungdomar. Artiklarna i både Ohlssons och Swärds forskning samt min egen undersökning visar på en diskurs som avvisar kritiken mot ungdomarna. Artiklarna vill istället presentera en positiv bild och tillskriva ungdomarna positiva egenskaper

5.7 Möjliga användningsområden

Jag tror att mitt resultat kan användas för att kritiskt granska och diskutera den diskursiva produktionen som pågår avseende ungdomar. Om mer sociologisk forskning pågick och fick genomslag i media tror jag att det skulle kunna nyansera allmänhetens bild av ungdomar. Jag hoppas att mitt arbete väcker följdfrågor hos läsaren. Som till exempel följande fråga: Går det att beskriva en så stor grupp människor som en enad agens?

5.8 Förslag till framtida forskning

En intressant ingång för vidare forskning skulle kunna vara att undersöka hur mottagaren upplever medias bild av ungdomar.

Att göra en liknande undersökning fast i större omfattning skulle också vara intressant. Att studera varför sociologer eller andra akademiska tyckare inte syns i debatten skulle också vara intressant.

5.5 Slutsatser

Sammanfattningsvis har jag kommit fram till att materialet tillskriver ungdomar egenskaper så som lathet. Man menar att ungdomarna är bortskämda av sina föräldrar. Att ungdomarna lägger allt för mycket tid på nöjen så som tv-spel. Detta leder enligt den rådande diskursen till ungdomsarbetslöshet. Att ungdomar tillskrivs negativa egenskaper följer ett historiskt mönster. Man kan förstå diskursen som ett sätt för samhället att etablera normer i kontrast till en avvikande grupp. I det här fallet ungdomar. Man kan förstå den rådande diskursen som en konsekvens av en redaktionell logik som väljer ut artiklarna för publicering av ekonomiska skäl. Tidningarna säljer upplagor genom att bekräfta folks fördomar om ungdomar. Mot-diskursen tillskriver på ett liknande sätt ungdomar som kollektiv egenskaper. Istället för negativa egenskaper tillskrivs istället positiva egenskaper så som samhällsengagemang. Min slutsats blir att vi som konsumenter bör förhålla oss kritiska till texter som tillskriver en så bred grupp som ungdomar kollektiva egenskaper.

Referenslista

Bourdieu, Pierre (1991), Om televisionen, Östlings bokförlag

Foucault, Michel (1993), Diskursens ordning, Österlings bokförlag,

Giddens, Anthony(2006), Sociologi, Studentlitteratur

Hadenius Stig, Weibull Lennart och Wadbring Ingela (2011), Massmedia: press, radio och tv i den digitala tidsåldern, Ekerlid

Jørgensen, Winter, Marianne och Phillips, Louis (2000), Diskursanalys som teori och praktik. Studentlitteratur

Ohlsson, B Lars (1997), Bilden av den hotfulla ungdomen – om ungdomsproblem och fastställandet och upprätthållandet av samhällets moraliska gränser. Värpinger ord och text

Ohlsson, B Lars och Swärd, Hans(1994) , Ungdomen som samhällsproblem, Studentlitteratur

Repstad, Pål (2007). Närhet och distans, Studentlitteratur

Wadebing, Ingela(2004). Nyhetjournalistikens ekonomiskavillkor artikel i nord och strömbäck (red): media och demokrati. Studentlitteratur

Zardo Pauline och Geldens Paula (2009). Discourses of 'Generation Y': where are the Sociologists? Swinburne University of Technology

Tidningsartiklar:

Bodström, Thomas, (3 augusti 2010) "Sluta kalla ungdomar lata", SVD.

URL: http://www.svd.se/opinion/brannpunkt/sluta-kalla-ungdomar-lata_4972563.svd

Carling, Maria, (12 november 2012) Steget ut i vuxenlivet allt längre, SVD.

URL: http://www.svd.se/nyheter/idagsidan/barn-och-unga/steget-ut-i-vuxenlivet-allt-langre_7656914.svd

Erlandson, Åsa, (8 februari 2011) Vart tog alla skitjobb vägen? Aftonbladet.

URL: <http://www.aftonbladet.se/wendela/article12557262.ab>

Heberlein, Ann, (26 maj 2011) Ung och blåst?

URL: <http://www.dn.se/kultur-noje/debatt-essa/ann-heberlein-ung-och-blast>

Jacobsson, Cecilia, (3 november 2008) Nu går hon in i en helt ny sektor, DN.

URL: <http://www.dn.se/ekonomi/nu-gar-hon-in-i-en-helt-ny-sektor>

Karlsson, Bert, (19 augusti 2010) Unga är för lata för att plocka bär, Aftonbladet.

URL: <http://www.aftonbladet.se/debatt/debattamnen/samhalle/article12432253.ab>

Madon, Sakine, (21 juli 2010) Sanningen är att ungdomar är lata, Expressen.

URL: <http://www.expressen.se/ledare/sakinemadon/1.2105084/sakine-madon-sanningen-ar-att-ungdomar-ar-lata>

Nygårds, Olle, (12 april 2011) Kamp om kompetens – men många blundar, SVD.

URL: http://www.svd.se/naringsliv/kamp-om-kompetens-men-manga-blundar_6079171.svd

Röstlund, Lisa, (8 februari 2011) Titta ungdomar ni är ju sjukt lata, Aftonbladet.

URL: <http://www.aftonbladet.se/wendela/barn/article12563960.ab>

Strömstedt, Jenny, (29 oktober 2011) Det är vi som är den nya jätte-proppen Orvar, Expressen.

URL: <http://www.expressen.se/kronikorer/jenny-stromstedt/jenny-stromstedt-det-ar-vi-som-ar-den-nya-jatteproppen-orvar/>

Svensson, Britta, (2012) Frågan jag ställer mig är om det slog slint hos SOS alarm, Expressen.

URL: <http://www.expressen.se/kronikorer/britta-svensson/britta-svensson-fragan-jag-staller-mig-ar-om-det-slog-slint-hos-sos-alarm/>

Svensson, Niklas, (11 augusti 2010) Bert Karlssons attack mot ungdomar: "De är så jävla lata", Expressen.

URL: <http://www.expressen.se/nyheter/1.2092614/bert-karlssons-attack-mot-ungdomar-de-ar-sa-javla-lata>

Westerber, Rikard, (9 december 2009) Alla kan inte vara lucia, DN.

URL: <http://www.dn.se/ledare/signerat/ungdomar-alla-kan-inte-vara-lucia>

Okänd författare (2010) Sluta spela tv-spel, Expressen.

URL: <http://www.aftonbladet.se/nyheter/article12292419.ab>

Okänd författare (17 april 2009) Allt fler tar med mamma på intervjun, DN.

URL: <http://www.dn.se/ekonomi/jobb/allt-fler-tar-med-mamma-pa-intervjun>

Okänd författare (16 november 2012) generation Y tar över, SVD.

URL: http://www.svd.se/naringsliv/nyheter/sverige/generation-y-tar-over_7674108.svd